

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 5. An opus ex Conscientia invincibiliter erronea factum, sit etiam honestum & positivè bonum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

De Conscientia.

Q. 5. An opus ex conscientia invincibiliter erronea factum sit etiam honestum & positivè bonum.
R. § 1. Negant aliqui cum *Elix.* l. 3. q. 4. l. 5. q. 18. & *Camargo* p. 1. l. 2. cont. 4 à n. 341. Sed rectè affirmat sententia communissima cum *Terillo* in *Reg.* q. 3. ubi n. 60. pro ea sententia refert *Almai.* *Cordub.* *Lorc.* *Duval.* *Sylvium.* *Malder.* *Pesant.* *VViggers.* *Suar.* *Az.* *Sanch.* *Vasq.* *Salas.* *Amic.* *Becan.* *Esp.* & certissimam vocat *Cardenas* in 1. *Crisi* disp. 56. n. 1307. eandem tenet *Gran.* 1. 2. contr. 2. tr. 1. d. 7. f. 1. addit tamen ejusmodi opus non fore supernaturale. Probat^{ur} auctoritate, nam *S. August.* de util. cred. c. 12. & l. 2. c. 18. de peccat. merit. item *S. Th.* 1. 2. q. 18 a. 9. docent omnes actus humanos in individuo esse vel bonos vel malos, sed actus factus ex ignorantia invincibili non est malus, uti fatentur adversarii, ergo est bonus; quod *S. August.* Probat in puero, qui honorat illum, quem per errorem invincibilem putat esse patrem suum, puer enim in eo est secundum mores laudabilis, ergo actus ejus est moraliter bonus: item *S. Th.* q. 19. a. 6. expressè dicit idem esse, quærere, an conscientia erronea excuset, & an voluntas concordans rationi erranti liget, & consequenter fit bona adversarii autem plerumque concedunt conscientiam invincibiliter errantem excusare à peccato, ergo & debent concedere voluntatem concordantem rationi invincibiliter erranti ligare, adeoque esse bonam. Similiter *S. Bernardus* de præcepto & discip. c. 12. & 17. docet, obedientem vel operantem ex bona intentione, operari laudabiliter & meritoriè, quamvis fortè materialiter operetur contra legem Dei: idem docent alii SS. PP. quos expendit *Teril.* Ratio autem est, I. quia actus voluntatis specificantur ab objectis, non prout in se sunt, cum ita non attingantur, sed prout ab intellectu pro-

14

50

16

A 5

ponun-

- ponuntur, ergo si objecta invincibiliter proponantur tanquam bona, refundent bonitatem in actus, maxime cum objectum formale hic sit vera honestas virtutis, quæ movet, sicuti si putem me dormiendo peccasse mortaliter, licet nullo modo peccarim, tamen occasione illius falsæ persuasionis possum elicere veram contritionem ex motivo bonitatis Dei à me aliàs offensi.
- 17 II. Objectum, quod scitur esse indifferens, si ad finem bonum ordinetur, refundit bonitatem in actum, uti fatetur *Eliz.* l. 5 q. 18. §. 5. ergo multò magis illud, quod invincibiliter putatur esse bonum, sicuti enim malitia objectiva quasi separatur per illum errorem, ita moraliter additur bonitas.
- 18 III. Judex ex motivo justitiæ condemnans innocentem, quem invincibiliter putat nocentem, exercet actum obligatorium & laudabilem, ergo positivè honestum & bonum: idem est de eo, qui pauperi donat nummum cupreum, quem invincibiliter putat esse aureum, hic enim tantundem meretur apud Deum, qui cor respicit, atque si fuisset aureus, nam IV. iidem sunt actus intellectus & voluntatis, sive adsit sive absit error, v. g. sive hostia sit, sive non sit consecrata, eosdem actus adorationis habeo, ergo si in casu hostiæ consecratæ actus meus est positivè bonus, etiam est talis in casu non consecratæ, quando error est invincibilis. *Conf.* nam redditio debiti conjugalis est actus præceptus, licet fortè matrimonium sit nullum, uti constat ex *Cap. Inquisitioni*, de sent. excomm. & *Cap. Dominus*, de 2dis nuptiis, ergo certò est conformis voluntati Dei saltem secundariæ. Aliam rationem à priori vide n. 747.
- 20 §. II. *Objicies* 1. Actus bonus debet proficisci ex ratione recta, uti expressè docent *S. August.* de util. cred. c. 12. & *S. Th.* q. 19. a. 3. Sed actus proficiscens ex aliquo errore, non est ex ratione recta, ergo. R. Actus bonus

bonus debet proficisci ex ratione recta, saltem re-
 flexa, proximè dirigente actum, c. ex ratione recta,
 directa, remotè se habente ad actum, subdistinguo,
 debet proficisci ex ratione directa semper Physicè
 recta, n. saltem Ethicè recta, c. maj. & similiter di-
 stinctâ min. n. consequentiam. Qui honorat ho-
 minem, quem falsè, attamen prudenter putat esse
 patrem suum, habet duas quasi conscientias, prima
 est directa & sic dicit, parentes honorare debeo, hic
 est meus parens, ergo hunc honorare debeo: altera
 est reflexa & sic dicit, honorare debeo illos, quos ju-
 dicare debeo esse parentes meos, sed hunc hominem
 judicare debeo esse parentem meum, cùm de eo mi-
 hi non liceat dubitare, ergo hunc hominem hono-
 rare debeo: prior illa directa conscientia est & ma-
 net Physicè erronea, est tamen Ethicè recta, quia di-
 rigit ad actum laudabilem & bonis moribus confor-
 mem, quamvis remotè tantùm dirigat, dando occa-
 sionem posteriori conscientia reflexa, quæ pruden-
 tissimè formatur propter circumstantias prioris con-
 scientia invincibiliter erronea, & sola illa reflexa
 conscientia est dictamen ultimum proximè regulans
 actum, estque ratio rectissima & certa: ubi in si-
milibus casibus observandum est, quòd conscientia
 illa directa, quando dicit objectum malum esse li-
 citum, ideo sit Physicè falsa, quia dicit objectum
 non esse materialiter malum, v. g. non esse materia-
 liter injustum, si Judex condemnet hunc hominem,
 quem tamen supponimus esse innocentem; è con-
 trà conscientia reflexa proximè dirigens Judicem,
 non dicit hoc non esse materialiter injustum, sed di-
 cit non esse injustum formaliter, quia nempe invin-
 cibiliter ignoratur innocentia, & juridicè probatus
 est nocens; atque ex his clarissimè patet, quomodo
 conscientia directa & reflexa non sint de eodem ob-
 jecto affirmato vel negato.

Obj.

22

Obji. 2. Actus bonus debet dirigi à prudentia, sed actus circa objectum malum non potest dirigi à prudentia, quia dirigitur ab errore intellectus, ergo. R. n. min. & patet falsitas, tum ex jam dictis, tum ex dicendis à n. 97. ubi ostendemus opinionem etiam falsam posse à prudentia imperari, atque etiam sapientem errare posse. *Instabis* recta ratio, quam requirit prudentia, habetur tantum per conformitatem intellectus ad rem, ergo ubi actus est difformis rei in se, non est prudens. R. n. Anteced. cum S.

23

Th. supra ad 3. ubi sic habet, *verum intellectus practici aliter accipitur quam verum intellectus speculativi, uti dicitur 6. Eth. c. 2. nam verum intellectus speculativi accipitur per conformitatem intellectus ad rem... verum autem intellectus practici accipitur per conformitatem ad appetitum rectum, five ad voluntatem bene dispositam in ordine ad implenda omnia Dei præcepta, sed certum est, quod voluntas talis sæpe per accidens imperet actus difformes rei, nam si invincibiliter judicem me peccare, si non elevem crucem stramineam, certum est me peccare, si non elevem, ideoque recta ratio & prudentia imperat, ut elevem, quamvis certum sit, quod non elevare, in se non fit peccatum, ergo.*

24

Obji. 3. Absurdum est dicere, quod voluntas mentiendi possit unquam à Deo exigere præmium, quia mendacium est intrinsecè & necessariò semper displicens Deo, ac consequenter voluntas mentiendi non potest esse aliquid placens Deo. R. Absurdum est dicere, quod voluntas mentiendi possit, per se loquendo, à Deo exigere præmium, e., per accidens, si mendacium invincibiliter repræsentetur ut bonum & obligatorium, n. *Nec obstat*, quod mendacium sit objectum intrinsecè displicens Deo, nam non repræsentatur esse tale, sed apparet bonum, ideoque

25

voluntas

Voluntas non tendit in objectivam malitiam, quæ inest, sed in bonitatem, quæ per errorem putatur inesse, sicque terminat volitionem, ac si re ipsa inesset. ergo licet mendacium maneat in se materialiter malum, non ideo voluntas mentiendi erit formaliter mala, sed bona.

Inst. 1. Actus specificantur ab objectis, ergo ubi objectum in se est malum, volitio illius non potest esse bona. *R.* Specificantur ab objectis, semper prout in se sunt, n., etiam prout invincibiliter nobis representantur, c. ant. & n. conseq. maximè in electione voluntatis, cujus honestas desumitur præcipuè ab objecto formali motivo prout per intellectum proposito

Inst. 2. Bonitas Dei est prima regula omnis bonitatis moralis, sed voluntas mentiendi semper repugnat bonitati Dei, ergo nunquam est bona moraliter. *Conf.* Quia sicut se habet intellectus ad verum, ita voluntas ad bonum, ergo sicut implicat intellectum nostrum perfici per tendentiam in aliquid re ipsa difforme intellectui Divino, ita voluntatem nostram per tendentiam in aliquid re ipsa difforme voluntati Dei. *R.* n. min. Deus enim illam permittit, & potest ad illam esse obligatio sub peccato, ergo non repugnat voluntati saltem secundariæ Dei, ergo nec bonitati, vide dicenda n. 339. *Ad Conf.* dicam n. 706. intellectum etiam perfici posse per errorem probabilem: de cætero non esse omnimodam paritatem, debent adversarii fateri, nam omnis error est aliquod malum intellectus, & tamen volitio mali procedens ex ignorantia invincibili, secundum ipsos, non est ullo modo mala voluntati, sed tantum non bona.

Inst. 3. *S. Tb* q. 19 a. 6. ad 1. expressè dicit, ad hoc, ut aliquid sit bonum requiri, ut & secundum suam

26

27

28

suam naturam sit bonum, & ut apprehendatur tanquam bonum, sed mendacium secundum suam naturam nunquam est bonum, ergo. R. S. Tb. Loquitur de illo, quod est absolute & ex omni parte bonum, non tantum formaliter sed & materialiter: tale autem mendacium non est quidem in se bonum, est tamen formaliter à volitione interna & honesta illud imperante & denominante bonum.

29 *Inst.* 4. Omnis voluntas bona est à Deo auctore, sed volitio mendacii non est à Deo auctore, ergo non est bona. R. 1. Retorquendo, omnis voluntas non mala est à Deo auctore, quia Deus est auctor omnium, præterquam peccati, sed volitio mendacii, secundum te, non est mala, ergo est à Deo auctore. R. 2. Omnis voluntas per se bona est à Deo auctore, c. , per accidens bona, n. , unde & ejusmodi mendacium, re ipsa absolute solum permittitur à Deo, id enim tantum dicitur absolute & simpliciter intendi à Deo, in quod Deus per se & ex lege seu voluntate primaria fertur.

30 *Inst.* 5. Saltem Deus præcipiet mentiri, nam non mentiendo peccaret, ergo hoc esset contra aliquod Dei præceptum, quia omne peccatum est contra Dei legem. R. Præceptum Dei est hoc, *faciendum est, quod Deus præcipit*, cui præcepto contraveniret non mentiens, quia invincibiliter putat Deum hoc præcipere: male autem sic subsumit, *sed Deus præcipit mentiri*; quod per accidens est, & per errorem invincibilem excusatur: videri potest *Eliz.* l. 5. q. 18. §. 3. Item dicenda n. 43. nam illa difficultas est etiam ab adversariis solvenda.

31 *Obi.* 4. Deus nullam falsam religionem recte colitur, ergo nec colitur opere malo, quamvis quis putet esse bonum. R. Si sensus antecedentis sit, quod nulla falsa persuasio possit esse fides Theologica & supernaturæ

naturalis, e., quia fides illa debet niti auctoritate Dei & esse circa objectum verè revelatum: si autem sensus sit, quòd nulla persuasio falsa possit esse intellectuale obsequium Deo placens, n., quia honestas, quæ est objectum formale virtutis moralis, potest convenire objecto materiali tantùm existimato, & ideo actus, quo credo aliquid, quod puto esse revelatum, utique Deo gratus est, quamvis fortè illud à parte rei non sit revelatum.

Obji. 5. Peccator, qui bonâ fide putat vel se esse in gratia vel actum suum esse meritorium ut octo, non ideo per suum actum meretur cœlum de condigno, nec præmium ut octo, ergo similiter qui bonâ fide putat se bene operari, non ideo bene operatur. R. n. conseq. Priora judicia habent se planè per accidens & impertinenter ad meritum, neque sunt regula vel mensura illius, sive enim adsint sive absint, meritum est idem: è contrà conscientia non habet se per accidens & impertinenter ad honestatem operationis nostræ, sed est regula ac mensura illius, si enim diceret aliquid esse malum, quamvis in se foret bonum, propter conscientiam refunderetur malitia in actum, ergo patet, quòd conscientia se ad honestatem operationis aliter habeat, quàm ista judicia ad rationem meriti.

Obji. 6. Si ab errore refundi possit bonitas in operationem, ergo operatio regulata per errorem erit æquè perfecta, atque si reguletur per actum verum, certum & evidentem. R. cum Terillo suprâ q. 4. universaliter negando seq., nam I. operatio per cognitionem certam & evidentem regulata, est cæteris paribus melior illâ, quæ regulatur per cognitionem veram & incertam, nam imprimis cognitio perfectior constituit actum primum perfectiorem, ergo sequitur etiam actus secundus perfectior: deinde
cognitio

32

33

cognitio certior firmitus applicat medium fini, facitque voluntatem esse alacriorem: præterea ratio voluntarii respondet cognitioni, ergo quod cognitio est perfectior, tantò est major ratio voluntarii, ergo tantò perfectior actus voluntatis: quod etiam à posteriori colligitur, nam etiam ideo amor beatificus est perfectior amore viæ, quia ille dirigitur à perfectiore cognitione. II. Operatio, quæ regulatur à cognitione certa & evidente, est cæteris paribus melior, quàm quæ regulatur ab errore invincibili, nam illa, quæ regularetur à cognitione vera sed tantum probabilis, esset imperfectior, uti jam dictum est, ergo etiam est imperfectior, si reguletur ab errore invincibili, qui solum probabilis esse potest. III. Operatio regulata ab errore invincibili, cæteris paribus, tam bona est, quàm operatio regulata à cognitione vera sed tantum probabilis, quia actus probabilis erroneus est intrinsecè tam perfectus, quàm probabilis verus, denominatio enim veritatis formalis est partim extrinseca, accidentaliter conveniens actui, qui verus est, idem enim numero actus potuisset esse falsus: hinc si duo fratres putent Titium esse patrem suum, unus verè, alter falsò, & similiter honore afficiant Titium, uterque, cæteris paribus, operatur æquè honestè.

34

Q. 6. An peccet formaliter, qui invincibiliter putat actum internum non esse malum, & tamen cognoscit objectum talis actus esse malum, v.g. qui desiderat fornicari, invincibiliter putans hoc desiderium internum non esse malum, quamvis sciat, quòd reipsa fornicari sit malum. R. § 1. Oviedo 1.2.1. 4. contr. 1. pu. 5. aliique dicunt peccare formaliter, si actu efficace in objectum tale tendat, I. quia scit fornicationem esse à Deo prohibitam, & nihilominus eam efficaciter ac liberè vult ponere; Item scit